

Ludvík Kunz¹

Česká resp. československá muzeologie je v optice zahraniční odborné veřejnosti vnímána převážně prostřednictvím specifických teoretických přístupů Jiřího Neustupného a Zbyňka Zbyslava Stránského² nebo organizačního úsilí Jana Jelínka a Vinoše Sofky. V mnoha ohledech stále upozaděné však zůstává působení řady jejich současníků, kteří představili mnohdy originální a osobité vnímání problematiky muzeálního fenoménu. Mezi ně lze bezpochyby zařadit předního českého etnografa a muzeologa Ludvíka Kunze (1914–2005). Cílem předložené textu primárně není poukazovat na Kunzovy rozsáhlé aktivity v oblasti muzejnictví,³ ale především postihnout samotné muzeologické myšlení tohoto brněnského muzejníka a zasadit jej do kontextu vývoje české muzeologie.

Kunzovo chápání muzeologické problematiky projevující se v teoretickém díle, muzejní praxi i v organizačních a edukačních aktivitách je nutné chápat jako sumu postupně se formujících názorů rozvíjejících se v bezprostřední návaznosti na dobové podněty. Zásadní roli v něm ale sehrály četné impulsy vycházející z dlouhodobě budovaného, úzkého vztahu národopisu a muzejnictví v českých zemích. Někteří etnografové již tehdy velmi výrazně zasahovali do diskuze o organizačních záležitostech tehdejšího muzejnictví,⁴ postupně se ale řada představitelů národopisného oboru zaměřovala spíše na metodiku muzejní práce s cílem vylepšit dosavadní situaci ústavů vlastivědného zaměření. Zatímco první skupina se soustředila spíše na problematiku, v jejímž rámci etnografie ustupovala obecně muzejním

¹ Medailon vychází z autorova článku Ludvík Kunz a jeho pojetí národopisné muzeologie. *Muzeológia a kultúrne dedičstvo*, 2015, roč. 3, č. 2, s. 9–27.

² Zhodnocení mezinárodního významu Stránského díla současnými muzeology (např. Soares, van Mensch, Maisesse, Walz) viz *Museologica Brunensia* 2016, roč. 5, č. 2.

³ O nich např. SUK, Richard. Docent Ludvík Kunz šedesátiletý. *Český lid*, 1974, roč. 61, č. 1, s. 235–236; PAVLIŠTÍK, Karel. Ludvík Kunz devadesátiletý. *Český lid*, 2004, roč. 91, č. 2, s. 105–114. Nejnověji o brněnském muzejníkovi pak DVOŘÁKOVÁ, Hana. Ludvík Kunz – osobnost české etnografie. *Folia ethnographica: supplementum ad Acta Musei Moraviae*, 2014, roč. 48, č. 1, s. 5–12; DRÁPALA, Daniel. *Moravské Záhoří*. Praha: Česká národopisná společnost, 2014, s. 39–42. V roce 2014 byla také u příležitosti Kunzových nedožitých stých narozenin uspořádána v Kroměříži vědecká konference. *Ludvík Kunz – osobnost české a evropské etnologie* [online]. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska [cit. 2015-06-11]. Dostupný z WWW: http://www.muzeum-km.cz/article_view.php?clanek=71.

⁴ Příkladem může být ústřední osobnost Národopisného muzea československého Lubor Niederle, který v roce 1892 uveřejnil svou úvahu o relacích mezi „venkovskými“ a „centrálními“ muzei, kde plédoval za posílení kompetencí a postavení tehdejšího Muzea Království českého. O této problematice viz ŠPĚT, Jiří. *Přehled vývoje českého muzejnictví I. (do roku 1945)*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004, s. 48.

záležitostí (Ladislav Lábek, Josef František Svoboda),⁵ vydávány byly i publikace věnované metodice sběratelství dochovaných prvků lidové kultury. I když byly primárně určeny širšímu spektru vlastivědných pracovníků, staly se zároveň návodem pro pracovníky místních muzeí. Jednalo se především o průkopnická díla Drahomíry Stránské a Antonína Václavíka.⁶ Kunzovo vnímání muzejního fenoménu nicméně nejvýrazněji formovalo období nastupujícího komunistického režimu, jehož představitelé po kulturních institucích ve zvýšené míře požadovali akcentování aktuálních společenských témat. Ve výsledku se před muzejníky etnografického zaměření se objevil staronový úkol – sbírkově podchytit mizející i nově se konstituující národopisné jevy.⁷ Jak poznamenává ve svém raném díle samotný Kunz, vznikla nutnost precizovat doposud užívané metody a přizpůsobovat je aktuálním potřebám společnosti. V některých případech měly být dosavadní způsoby práce dokonce opuštěny a nalézány nové formy uchopení zkoumané problematiky.⁸

Za další inspirační zdroj se ve značně hektických poměrech po komunistickém převratu po roce 1948 lze považovat práci Jiřího Neustupného s názvem *Otázky dnešního musejnictví*.⁹ Původním vzděláním archeolog a pracovník Národního muzea v Praze v ní nastínil své pojetí muzeologie, které chápe jako na vědeckých základech postavenou nauku. Její přirozený základ pak tvoří tzv. speciální muzeologie, vlastně jednotlivé vědní disciplíny aplikované v muzejním prostředí, které se podílejí na celém procesu muzealizace (selekce, teaurace, prezentace). Právě v jejich rámci se pak objevují jisté společné poznatky a zásady jdoucí napříč těmito obory v muzeu zastoupenými, jež dávají vzniknout muzeologii obecné. Ta se pak pro jednotlivé speciální muzeologie stává teorií a technikou odvozenou z vědecké práce a v konečném důsledku jejich „všeobecným normativním orgánem“.¹⁰ Neustupného kniha záhy dala impuls k rozvoji některých speciálních muzeologií. Zatímco její autor začal,

⁵ LÁBEK, Ladislav. *Nástin praktické muzeologie pro krajinská musea vlastivědná*. Praha: Národopisná společnost československá, 1927; SVOBODA, Josef František. *Zásady českého musejnictví*. Praha: Svaz českých muzeí, 1949.

⁶ STRÁNSKÁ, Drahomíra. *Příručka lidopisného pracovníka*. Praha: Národopisná společnost československá, 1936. VÁCLAVÍK, Antonín. *Návod, jak shromažďovati doklady lidové kultury v oblasti jižní a východní Moravy. Zrnko k zrnečku*. Uherské Hradiště: Musejní a archeologický spolek, 1941.

⁷ KUNZ, Ludvík. Revoluční přeměny vesnice v muzeologické interpretaci. *Ethnographica*, 1974, roč. 9, s. 163; KUNZ, Ludvík. Úkoly vlastivědných muzeí plynoucí ze socializace venkova. In *Národopis v historické expozici vlastivědného muzea*. Malé tisky č. 7. Ed. Ludvík Kunz. Brno: Národopisné oddělení Moravského muzea v Brně, 1959, s. 17.

⁸ O této problematice viz KUNZ, Ludvík. *Úkoly národopisného musejnictví*. Zvláštní otisk z *Acta Musei Moraviae/Časopis Moravského muzea v Brně*, 1949, roč. 34, s. 3–7.

⁹ NEUSTUPNÝ, Jiří. *Otázky dnešního musejnictví*. Praha: Orbis, 1950.

¹⁰ Tamtéž, s. 6–7.

Katedra UNESCO
pro muzeologii a světové dědictví

UNESCO Chair
of Museology and World Heritage

kromě muzeologie obecné, formulovat hlavní zásady tzv. archeologické muzeologie, paralelně k ní se začala konstituovat i její národopisná odnož, výrazně reprezentovaná nejen Ludvíkem Kunzem, ale také dalšími představiteli mladší generace etnografů v čele s Josefem Benešem, Helenou Johnovou, Richardem Sukem nebo Rudolfem Bednářikem.

Právě provázanost muzeologických otázek s etnografií lze označit za určující a do značné míry poznávací znak Kunzova přístupu. Již jako nastupující vedoucí národopisného oddělení Moravského muzea (dále také jako MM) veřejnosti předestřel své pojetí národopisné muzeologie. V roce 1949, tedy ještě rok před vydáním Neustupného práce, ji chápal jako integrální a neopominutelnou součást oboru etnografie¹¹ a zároveň zdůraznil její praktický, metodický i teoretický rozměr. Z hlediska pozdějších muzeologických koncepcí je jistě hodné pozornosti velmi časté zdůrazňování klíčového slova hodnota a soustředění se na lidský subjekt jako základní zdroj poznatků o fenoménu lidové kultury. I když podobný přístup je signifikantní spíše pro teorie vytvořené v průběhu 60. a 70. let jeho kolegou s Moravského muzea Zbyňkem Zbyslavem Stránským, zůstávaly Kunzovi programově bližší postoje Jiřího Neustupného a Josefa Beneše.¹² Stejně jako oni se postavil za prvořadost a primát speciální muzeologie ve vztahu k muzeologii obecné.¹³ Na rozdíl od obou významných českých muzeologů však tolik neinklinoval k zobecňování a analýze témat společných pro všechny muzejní obory. Zůstával tak, až na některé výjimky (např. prezentace, edukační a propagační činnost), „uzavřen“ v mantinelech svého oboru. Potvrzením a částečným rozpracováním předchozích tezí se pak stal příspěvek na „legendárním“ setkání etnografických muzejníků ve slovenském Martině v roce 1954. Kunz, chápající muzeologii jako aplikovanou vědu, jí opět přiznal teoretickou dimenzi, nicméně pouze pro určitou oblast jí řešených problémů (specifické odborné úkoly technologické a výtvarné povahy). Podle Kunze je ovšem jinak postavena na stejných vědeckých základech a vedena stejnými cíli jako etnografie. Pokusil se

¹¹ Zásadní pro Kunze v tomto ohledu zůstává především úzké propojení národopisné muzeologie s výzkumnou složkou a teoretickou etnografií. KUNZ, Ludvík. *Úkoly národopisného muzejnictví*. Zvláštní otisk z *Acta Musei Moraviae/Časopis Moravského muzea v Brně*, 1949, roč. 34, s. 3–4.

¹² Stalo se tak i navzdory přijetí řady Stránského myšlenek včetně některých odborných termínů (např. muzeálie).

¹³ Tento přístup ostatně u svého spolupracovníka z Moravského muzea v Brně velmi dobře postřehl i Stránský. STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Poměr obecné a speciální muzeologie. *Časopis Moravského muzea/Acta Musei Moraviae*, 1968–1969, roč. 53–54, s. 211.

také o stručné vymezení jejich kompetencí spočívajících v podání rekonstruovaného obrazu společenského a výrobního dění.¹⁴

Dalším charakteristickým rysem Kunzovy koncepce národopisné muzeologie byla snaha o zajištění co možná nejvyššího stupně provázanosti muzejní práce s aktuální společenskou situací. Na jednu stranu měla muzea jako specifický typ „osvětových“ institucí vychovávat veřejnost v rámci socialistické ideje. Jako podstatnější se nicméně jeví požadavek, aby muzejní pracovníci svými aktivitami přímo formovali samotnou lidovou kulturu. Kunz zde upozorňuje nejen na nutnost v této oblasti provádět intenzivní badatelskou činnost, ale také zkoumaný fenomén cíleně proměňovat. Brněnský muzejník ve svých doporučeních rozhodně nerezignoval ani na aktivní reflexi historických jevů, především těch, které jsou stále přítomné v životě společnosti. Vycházel při tom z názoru, že rozhodujícím faktorem pro další rozvoj lidové kultury je zajištění její životaschopnosti v reálném prostředí, protože i „... nejznamenitější kultura, která z různých příčin přestává býti obecným majetkem národa, která zůstává neměnná, udržovaná mimo proudící život, stává se dříve či později kulturou mrtvou, mluvící ke generacím sotva jen odleskem své historické síly“.¹⁵ Z hlediska reflexe minulosti je pak zajímavá i další, byť poněkud okrajová kapitola Kunzova díla věnovaná historii muzejního fenoménu. Jeho nepočtené příspěvky sice nemohly konkurovat kupříkladu brilantní analýze Josefa Beneše, zabývající se vývojem národopisného muzejnictví v českých zemích,¹⁶ přesto se dotkly hned několika důležitých témat. Zařadit mezi ně je možné třeba genezi formování národopisných sbírek v Kunzově mateřské instituci¹⁷ či představení nestora etnografického muzejnictví v českých zemích Ladislava Lábka.¹⁸

Za stěžejní body Kunzova programu národopisné muzeologie však lze považovat důraz na komplexnost a vědeckost, jež úzce souvisely s jeho představou o hlavních cílech konstituující se disciplíny. Za ně považoval především celkové zkvalitnění muzejní práce a

¹⁴ KUNZ, Ludvík. K problémům národopisné instalace. In *Príspevky k národopisnej muzeológii: materiály z I. celoštátnej konferencie muzeálnych pracovníkov-etnografov v Martine v dňoch 23.–27. 5. 1954*. Ed. Ján Hanušin a Ludvík Kunz. Bratislava: Sväz slovenských múzeí, 1954, s. 125.

¹⁵ KUNZ, Ludvík. *Úkoly národopisného musejnictví*. Zvláštní otisk z *Acta Musei Moraviae/Časopis Moravského muzea v Brně*, 1949, roč. 34, s. 5.

¹⁶ BENEŠ, Josef. Rozvoj národopisu v českých muzeích. *Sborník Národního muzea v Praze/Acta Musei Nationalis Pragae*, řada A – historie, 1962, roč. 16, č. 1–3, s. 1–163.

¹⁷ KUNZ, Ludvík. *Národopisné sbírky Moravského muzea v Brně. Průvodce po oddělení a činnost v letech 1947–1957*. Brno: Moravské muzeum v Brně, 1957, s. 5–15.

¹⁸ KUNZ, Ludvík. Muzeologické dílo Ladislava Lábka 1915–1963. In *K 75. výročí Národopisného muzea Plzeňska* (supplementum). Vydáno jako *Sborník Západočeského muzea v Plzni – historie*, 1991, roč. 17, s. 61–64.

Katedra UNESCO
pro muzeologii a světové dědictví

UNESCO Chair
of Museology and World Heritage

vytvoření fungující a kooperující soustavy národopisných muzeí. Výjimečnost jeho přístupu spočívala nejen v celkové šíři jeho názorů a myšlenek, ale ve vysoké erudici, s jakou se takřka ke všem aspektům muzealizačního procesu po teoretické i praktické stránce vyjadřoval. Jeho metodicky zaměřené texty se pro mnohé zaměstnance muzeí staly potřebným návodem, jak postupovat při péči o sbírkové předměty národopisného charakteru, a nahrazovaly tak dřívější publikace, které v období překotných změn a tlaků ze strany socialistické společnosti rychle ztrácely svůj dřívější význam. Zásadní význam pro samotného Kunze měla především sbírkotvorná činnost. Stejně jako v dalších oblastech muzejní práce také zde kladl značný důraz na prosazení vědeckých principů – převzetí etnografického materiálu do muzea mělo být výsledkem systematického výzkumu a odborných znalostí jeho protagonistů. Muzejní pracovníci se proto měli naučit porozumět technikám zpracování materiálu, určit jeho uměleckořemeslnou a výtvarnou hodnotu, časově a slohově předměty zařadit či rozpoznat jejich geografickou provenienci a míru autenticity.¹⁹ Na tomto základě se pak mohla rozvíjet další fáze poznání zkoumané problematiky, zejména srovnání jednotlivých národopisných jevů, jejich interpretace a zařazení do celkového kulturního kontextu. Četných změn chtěl Kunz dosáhnout také v pojetí a vnímání samotných sbírkových souborů lidové kultury. Za pomoci psychologických metod měly být hodnoceny hlavně jako výsledek činnosti lidského jedince a rovnoměrně reflektovat v českém prostředí dosud značně zanedbávaný duchovní a sociální rozměr života jednotlivých sociálních skupin nejen venkovského obyvatelstva.²⁰

Z muzeologického hlediska je jistě zajímavé sledovat Kunzovy snahy o typologizaci předmětů dokumentujících lidovou kulturu, kde vedle „tradičně“ zastoupených autentických trojrozměrných předmětů vyzdvihoval význam dalších dokumentů – údajů technického a technologického rázu (např. plány, mapy) či záznamy rozhovorů s nositeli tradiční lidové kultury.²¹ Právě klasifikace národopisných a folklórních jevů považoval za jeden z nejožehavějších problémů národopisné muzeologie a sám se pokusil takovýto systém prostřednictvím věcného seznamu pro tento typ muzeí vytvořit.²² Jako jeden z prvních

¹⁹ KUNZ, Ludvík. Etnografická muzeologie v socialistické společnosti. *Muzeologické sešity*, 1977, roč. 6, s. 37.

²⁰ KUNZ, Ludvík. *Úkoly národopisného musejnictví*. Zvláštní otisk z *Acta Musei Moraviae/Časopis Moravského musea v Brně*, 1949, roč. 34, s. 3.

²¹ KUNZ, Ludvík. *Nástin dokumentační práce v ethnografii a folkloristice*. Zvláštní otisk ze *Slovanského národopisu* 1953, roč. 1, s. 201.

²² Navržené uspořádání, které vyplynulo z potřeb MM, vycházelo z obecné metodiky etnografie a systematiky polského etnografa Kazimierze Moszyńskiego. Rozdělilo muzejní materiál do čtyř základních skupin – 1) Dějiny

v tehdeším Československu se také začal zabývat problematikou dokumentace v kontextu muzejní činnosti. Jejím předmětem je v jeho optice shromažďování, třídění informačně a morfologicky značně odlišných materiálů a jejich zpracování formou vědeckého soupisu.²³ Při výzkumu soudobého dění, jehož výsledkem je vznik souboru spolu souvisejících věcí s kulturní hodnotou, pro kterou Kunz používá tehdy velmi frekventovaného termínu dokumentace současnosti, je podle něj třeba hodnotit zkoumané jevy s určitým časovým odstupem, aby byl vytvořen prostor pro utřídění fakt a jevů a jejich následné zařazení do systematických skupin sbírkového fondu.

Stranou zájmu nezůstala ani problematika uložení etnografických sbírek. V jednom ze svých článků Kunz podává přesný návod, jak pečovat o velmi specifické typy materiálů, které snadno podléhají zkáze (kroje, krajky, výšivky, kraslice, kramářské tisky, fotokopie a negativy). Jednalo se o soubor znalostí vycházejících z autorových praktických zkušeností, jež byly uzpůsobeny podmínkám v „malých“ muzeích.²⁴ Podobně se do centra Kunzovy pozornosti dostala i evidence sbírkových předmětů a pomocného materiálu. Ještě před vydáním zásadní Tučkovy a Neustupného publikace v první polovině 50. let²⁵ se Kunz pokusil danou problematiku aplikovat na národopisné poměry, přičemž hned v úvodu svého textu vyzdvihl význam a tehdejší úroveň dokumentace v rámci etnografie.²⁶ Zdůraznil také hlavní cíle evidenční práce v muzeích, které viděl ve zpracování relevantních informací o evidovaných předmětech, jež měly sloužit nejen pro odbornou veřejnost, ale také k jejich identifikaci ve sbírkovém fondu. Jejimi základními dokumenty jsou pak podle něj inventář a

a bibliografie, vědecké ústavy, činnosti vědeckoorganizační, 2) Kultura hmotná, 3) Lidová kultura společenská a konečně 4) Lidové umění. Tamtéž, s. 226–248.

²³ Předmětem dokumentace v etnografii je podle Kunze „... jednak shromažďování hmotných dokladů, památek, pramenů a výsledků výzkumné a badatelské činnosti, jednak jejich systematické utřídění a zpracování formou vědeckých soupisů, které vycházejí z povahy materiálu a odpovídají odlišným hlediskům jeho vědeckého uplatňování. Dokumentace je tedy vytvářením systematicky utříděných a zvláštní formou zpracovaných souborů hmotných dokladů, památek, pramenů a výsledků výzkumné a badatelské práce v oboru pro další práci vědeckou a odbornou“. Tamtéž, s. 204.

²⁴ Jsou zde např. popisovány vhodné parametry a rozměry skříní, zásuvek či ochranných obalů pro uložení různorodých typů sbírkových předmětů či uvedeny způsoby, jak na etnografický materiál správně napsat inventární čísla. Text často doplňují i dílčí schematické náčrtky. KUNZ, Ludvík – PERNICA, Ferdinand. Drobné příspěvky k údržbě a restauraci národopisných sbírek/Kleine Beiträge zur Erhaltung und Restaurierung volkskundlicher Sammlungen. *Časopis Moravského musea/Acta Musei Moraviae*, 1955, roč. 60, s. 177–192.

²⁵ TUČEK, Karel – NEUSTUPNÝ, Jiří. *Evidence musejních sbírek. Praktická příručka pro muzejní pracovníky*. Praha: Orbis, 1954.

²⁶ KUNZ, Ludvík. *Nástin dokumentační práce v etnografii a folkloristice*. Zvláštní otisk ze *Slovanského národopisu* 1953, roč. 1, s. 201, s. 204.

katalogizační list. Ty by měly obsahovat vědecky vedené záznamy,²⁷ přičemž analogicky je třeba pořizovat zápisy v rámci fotografického a zvukového archivu, negativů, diapozitivů, filmů či kreseb. Zvláštní postavení mají v dokumentačním systému tisky a rukopisy, považované jednak za doklady sbírkové povahy a současně součást fondů knihovny.

Konečně v prezentačních aktivitách, považovaných Kunzem za završení veškeré činnosti muzea a konečné naplnění výsledků výzkumné činnosti, viděl brněnský muzejník oblast do značné míry specificky muzeologickou, i když zároveň ovlivněnou konkrétním vědním oborem. Vědom si významu, který expozice a výstavy sehrávají v edukační rovině i jakým způsobem ovlivňují nazírání veřejnosti na instituci muzea,²⁸ kladl značný důraz na jejich přípravu prostřednictvím plánování. Upozorňoval v tomto směru především na technickou a výtvarnou rovinu takového počínu a nutnost spolupráce s architektem, přičemž v případě vlastivědného muzea je podle něj třeba instalaci logicky uspořádat a zároveň určit její formu i rozsah.²⁹ Kunz si zároveň dobře uvědomoval limity prezentační činnosti muzeí a jejich schopnosti zobrazovat okolní skutečnost. Podle něj „...*lze rekonstruovat jen zcela vybrané jednotlivosti z dějů proběhnuvších v minulosti a řadit je – což je podstatným znakem muzejní činnosti – za sebou v postupném, rozloženém proudu jednotlivostí, nikoli synchronně, jak tomu bylo v původní realitě – tím se vzdálí některé souvislosti*“.³⁰ Oním spojovníkem, jehož přičiněním vznikají z jednotlivých předmětů kompaktnější celky, se pak měly stát mluvené a psané slovo (panely, popisky).³¹ I když instalace musí vedle vědecko-popularizačního a výchovného plnit úkol vědecký, je důležité návštěvníkům předložit prezentaci, která pro ně bude vedle pečlivě vybraných faktů „... *poutavá svým ladným zevnějškem a která bude vábit návštěvníka k studijnímu zahledění také i zajímavostí exponátů*“.³² Integrovanou součástí snah muzejních pracovníků zodpovědných za přípravu

²⁷ Kunz zde mimo jiné vyslovil požadavek na obsahovou i soupisovou úplnost jednotlivých zápisů a ustálení praxe popisu předmětu. Tamtéž, s. 216.

²⁸ Právě na základě instalace veřejnost podle Kunze obvykle posuzuje úroveň i význam muzea. KUNZ, ref. 14, s. 126.

²⁹ Kunz se detailněji zabýval expozicí zemědělskou a přiklonil se k názoru, že by se ve vlastivědných muzeích měla stát složkou širěji koncipované historické prezentace, zároveň však v jejím rámci vytvořit monotematickou, vývojově pojatou jednotku. KUNZ, Ludvík. Úkoly vlastivědných muzeí plynoucí ze socializace venkova. In *Národopis v historické expozici vlastivědného muzea*. Malé tisky č. 7. Ed. Ludvík Kunz. Brno: Národopisné oddělení Moravského musea v Brně, 1959, s. 26.

³⁰ Tamtéž, s. 27.

³¹ Tamtéž.

³² KUNZ, Ludvík. K problémům národopisné instalace. In *Príspevky k národopisnej muzeológii: materiály z I. celoštátnej konferencie muzeálnych pracovníkov-etnografů v Martine v dňoch 23.–27. 5. 1954*. Ed. Ján Hanušin

prezentační akce je tak zajistit pro návštěvníka působivost a atraktivitu prostřednictvím architektonické úpravy objektu (např. zajímavý vstup), praktickými ukázkami řemesel, promítáním dokumentárních snímků a dbát také na jeho pohodlí (zajištění vhodné cirkulace návštěvníků).³³

Muzeologický rozměr Kunzova díla však nespočíval pouze ve vytvoření teorie a metodiky muzejní práce, ale také v jejich důsledném prosazování do muzejní praxe. Docházelo k němu především na půdě Moravského muzea a jeho etnografického oddělení, posléze pak brněnského Etnografického ústavu. Pod Kunzovým vedením zde postupně vyrostlo nejen významné lokální komunitní a společenské centrum, ale také mezinárodně uznávané středisko muzejní práce. V rámci pracoviště byla mimo jiné vytvořena unikátní expozice (*Lid v pěti generacích – od vesnice robotní k socialistické*), uspořádána řada tematických výstav a seminářů a rozvíjena rozsáhlá akviziční a bibliografická činnost. V době totalitního režimu v něm docházelo k rozsáhlé odborné komunikaci se zahraničím, a to na poli publikačním a výstavním.³⁴ Kunz však své myšlenky a názory z oblasti národopisné muzeologie neaplikoval pouze ve své mateřské instituci. Pokoušel se je implementovat do celého tehdejšího československého muzejnictví, k čemuž mu výrazně dopomáhala hlavně jeho postavení ve státem řízené *Komisi etnografů-muzejních pracovníků*. Vedoucí pozice v ní Kunze vedla také k úvahám o vytvoření nové sítě etnografických muzeí a rozhodujícím podílu na realizaci státem garantovaných výzkumů v oblasti lidové kultury. Jejím prostřednictvím pak byly organizovány konference a setkání etnografů působících v muzeích. Aktivní však byl také na mezinárodním poli, zejména v *International Committee for Museums and Collections of Ethnography* (ICME) působící při *International Council of Museums*. Specifickou formou působení brněnského muzejníka v oblasti muzeologie pak zůstává jeho učitelské působení na univerzitách v Brně (externí katedra muzeologie pod vedením

a Ludvík Kunz. Bratislava: Sváz slovenských múzeí, 1954, s. 135. Není také vhodné před celkovou srozumitelnost a výchovné cíle prezentace stavět teoretické vědecké problémy. Tamtéž, s. 136.

³³ Tamtéž, s. 129; 133–134.

³⁴ V případě prezentačních akcí se jednalo především o země tehdejšího socialistického tábora. Doloženy jsou v tomto směru Kunzovy aktivity v Berlíně, Drážďanech, Poznani, Vilniusu, Rize, Leningradě, Tbilisi a Plovdivu. TYLLNER, Lubomír. Doc. PhDr. Ludvík Kunz, CSc. – 75 let. *Český lid*, 1989, roč. 76, č. 3, s. 179; KALESNÝ, František: Ludvík Kunz osemdesiatročný. *Slovenský národopis*, 1994, roč. 42, č. 3, s. 354.

Stránského) a Praze (postgraduální studium muzeologie při katedře etnografie), v jehož rámci předával především určených převážně aktivním muzejním pracovníkům.

Závěr

Za základní stavební kámen pojetí muzeologie v díle Ludvíka Kunze lze považovat její aplikaci pro obor národopis. Na počátku jeho zájmu o muzejní fenomén stála snaha vytvořit kompaktní a co možná nejširším okruhem odborníků přijímaný systém, na jehož základě by došlo k profesionalizaci a vylepšení celkové úrovně národopisu v muzejních zařízeních v období výrazných celospolečenských proměn po roce 1948. Právě tento do značné míry specifický obor aplikovaný v prostředí muzea měl být v jeho optice úzce spjat s aktuálním děním, přičemž povinností muzejníka bylo lidovou kulturu nejen zkoumat, ale také ji aktivně ovlivňovat. Koncepti etnografické muzeologie, v teoretické rovině formovanou především soudobou muzeologickou literaturou (Neustupný, Beneš, částečně Stránský) a některými domácími i zahraničními publikacemi z oblasti teorie dokumentace a informace, Kunz opřel o vědecký a metodický základ, který jí měl poskytovat právě národopis. Charakteristickým rysem jeho muzeologického myšlení se pak stala komplexnost jím zkoumaných témat a úzké propojení s praxí. Kunz se intenzivně věnoval většině muzejních činností, z nichž se do popředí dostala oblast prezentace a tvorby sbírek.

Na základě výše uvedených skutečností je třeba Ludvíka Kunze zařadit mezi výrazné osobnosti české poválečné muzeologie, které ji zásadním způsobem ovlivňovaly a formovaly. Jeho specifičnost spočívala zejména v prolnutí teoretického uvažování o muzeálním fenoménu s konkrétním vědním oborem – národopisem. Kunzovo pozoruhodné dílo je zároveň nutné chápat v souvislosti s působením řady dalších osobností české etnografie, jejichž názorům a myšlenkám o problematice muzejnictví se doposud zásadnějšího prostoru v odborné literatuře prozatím nedostalo.

Použitá literatura a prameny:

Archiv Moravského zemského muzea, fond *Etnografický ústav*.

Archiv Moravské zemské muzeum, fond *Moravské zemské muzeum*.

BEDNÁRIK, Rudolf. Muzeologické štúdium a zriadenie niektorých múzeí. In: *Príspevky k národopisnej muzeológii: materiály z 1. celoštátnej konferencie muzeálnych pracovníkov-etnografov v Martine v dňoch 23.–27. 5. 1954*. Ed. Ján Hanušin a Ludvík Kunz. Bratislava : Sváz slovenských múzeí, 1954, s. 45–53.

BENEŠ, Josef. Rozvoj národopisu v českých muzeích. *Sborník Národního muzea v Praze/Acta Musei Nationalis Pragae*, řada A – historie, 1962, roč. 16, č. 1-3, s. 1–163.

DRÁPALA, Daniel. *Moravské Záhoří*. Praha: Česká národopisná společnost, 2014. ISBN 978-80-905273-5-5.

DVOŘÁKOVÁ, Hana. Ludvík Kunz – osobnost české etnografie. *Folia ethnographica: supplementum ad Acta Musei Moraviae*, 2014, roč. 48, č. 1, s. 5–12. ISSN 0425-4570.

KALESNÝ, František: Ludvík Kunz osemdesiatročný. *Slovenský národopis*, 1994, roč. 42, č. 3, s. 354–355. ISSN 1335-1303.

KUNZ, Ludvík – PERNICA, Ferdinand. Drobné příspěvky k údržbě a restauraci národopisných sbírek/Kleine Beiträge zur Erhaltung und Restaurierung volkskundlicher Sammlungen. *Časopis Moravského musea/Acta Musei Moraviae*, 1955, roč. 60, s. 177–192.

KUNZ, Ludvík. *Česká ethnografie a folkloristika v letech 1945–1952*. Praha: Československá akademie věd, 1954.

KUNZ, Ludvík. Etnografická muzeologie v socialistické společnosti. *Muzeologické sešity* 1977, roč. 6, s. 26–72.

KUNZ, Ludvík. K problémům národopisné instalace. In: *Príspevky k národopisnej muzeológii: materiály z 1. celoštátnej konferencie muzeálnych pracovníkov-etnografov v Martine v dňoch 23.–27. 5. 1954*. Ed. Ján Hanušin a Ludvík Kunz. Bratislava: Sváz slovenských múzeí, 1954, s. 125–136.

KUNZ, Ludvík. Muzeologické dílo Ladislava Lábka 1915–1963. In: *K 75. výročí Národopisného muzea Plzeňska (supplementum)*. *Sborník Západočeského muzea v Plzni – historie*, 1991, roč. 7, s. 61–64.

KUNZ, Ludvík. *Národopisná muzea států střední a východní Evropy*. Malé tisky č. 5. Brno: Národopisné oddělení Moravského musea v Brně, 1958.

KUNZ, Ludvík. *Národopisné sbírky Moravského musea v Brně. Průvodce po oddělení a činnost v letech 1947–1957*. Brno: Moravské museum v Brně, 1957.

Katedra UNESCO
pro muzeologii a světové dědictví
UNESCO Chair
of Museology and World Heritage

KUNZ, Ludvík. *Nástin dokumentační práce v ethnografii a folkloristice*. Zvláštní otisk ze *Slovanského národopisu*, 1953, roč. 1, s. 201–252.

KUNZ, Ludvík. Revoluční přeměny vesnice v muzeologické interpretaci. *Ethnographica*, 1974, roč. 9, s. 163–188.

KUNZ, Ludvík. *Úkoly národopisného musejnictví*. Zvláštní otisk z *Acta Musei Moraviae/Časopis Moravského musea v Brně*, 1949, roč. 34, s. 3–12.

KUNZ, Ludvík. Úkoly vlastivědných muzeí plynoucí ze socializace venkova. In: *Národopis v historické expozici vlastivědného muzea*. Malé tisky č. 7. Ed. Ludvík Kunz. Brno: Národopisné oddělení Moravského musea v Brně, 1959, s. 17–30.

KUNZ, Ludvík. Za česká národopisná muzea. *Český lid*, 1956, roč. 43, č. 2, s. 56–68.

KUNZ, Ludvík – SUK, Ríša. *Zpráva k činnosti a programu Komise etnografů-musejních pracovníků 1954–1968*. Brno: Etnografické muzeum, 1968.

LÁBEK, Ladislav. *Nástin praktické museologie pro krajinská musea vlastivědná*. Praha: Národopisná společnost československá, 1927.

Ludvík Kunz – osobnost české a evropské etnologie [online]. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska [cit. 2015-6-11]. Dostupný z www: http://www.muzeum-km.cz/article_view.php?clanek=71.

MŠ. Dr. Ludvík Kunz padesátiletý. *Český lid*, 1965, roč. 52, č. 1, s. 61.

NEUSTUPNÝ, Jiří. *Otázky dnešního musejnictví*. Praha: Orbis, 1950.

PAVLIŠTÍK, Karel. Ludvík Kunz devadesátiletý. *Český lid*, 2004, roč. 91, č. 2, s. 105–114. ISSN 0009-0794.

STRÁNSKÁ, Drahomíra. *Příručka lidopisného pracovníka*. Praha: Národopisná společnost československá, 1936.

STRÁNSKÝ, Zbyněk Z. Poměr obecné a speciální muzeologie. *Časopis Moravského musea/Acta Musei Moraviae*, 1968–1969, roč. 53–54, s. 207–252.

SUK, Richard. Docent Ludvík Kunz šedesátiletý. *Český lid*, 1974, roč. 61, č. 1, s. 235–236.

SUK, Richard: Postgraduální studium etnografie a muzeologie. *Muzejní a vlastivědná práce*, 1969, roč. 7 (77), č. 1–2, s. 71.

SUK, Richard. Postgraduální studium etnografie a muzeologie na Karlově univerzitě. In: *Muzejní a vlastivědná práce*, roč. 7 (77), 1969, č. 3–4, s. 207–209.

SVOBODA, Josef František. *Zásady českého musejnictví*. Praha: Svaz českých muzeí, 1949.

Katedra UNESCO
pro muzeologii a světové dědictví
UNESCO Chair
of Museology and World Heritage

ŠPĚT, Jiří. *Přehled vývoje českého muzejnictví I. (do roku 1945)*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004. ISBN 80-210-3206-5.

TUČEK, Karel – NEUSTUPNÝ, Jiří. *Evidence musejních sbírek. Praktická příručka pro musejní pracovníky*. Praha: Orbis, 1954.

TYLLNER, Lubomír. DOC. PhDr. Ludvík Kunz, CSc. – 75 let. *Český lid*, 1989, roč. 76, č. 3, s. 179–180.

VÁCLAVÍK, Antonín. *Návod, jak shromažďovati doklady lidové kultury v oblasti jižní a východní Moravy. Zrnko k zrnečku*. Uherské Hradiště: Musejní a archeologický spolek, 1941.